

Gondolatok

A büntetés-végrehajtási jog című tankönyvről

A dr. Csernyánszki Lajos, dr. Horváth Tibor, dr. Heylmann Katalin, dr. Németh Mihály, dr. Kabódi Csaba, dr. Lőrincz József, dr. Magyar Miklós, dr. Nagy Ferenc és dr. Pallo József által írt és dr. Horváth Tibor szerkesztette tankönyv olvasása szakmai élményt jelent nemcsak a Rendőrtiszti Főiskola hallgatói, valamint az egyetemi hallgatók számára, hanem szélesebb szakmai közvélemény számára is. A könyv előszavában a szerkesztő méltatja a börtönügy jogászképzésbe főkollégium-kénti beiktatásának jelentőségét, mint ami a 90-es években megvalósulhatott. Valóban e jogállami tantárgy elfoglalta helyét – ha még nem is méltó helyen van minden állam- és jogtudományi karon – az egyetemi diszciplinák sorában, miután már jogi szakvizsgatárgy is lett.

Ez a több egyetemen és a Rendőrtiszti Főiskolán is használatos tankönyv a büntetés-végrehajtási jog széleskörű joganyagának bemutatását tűzte ki célul jól tagolt, könnyen áttekinthető, olvasmányos stílusban megírt formában. Ennél fogva könnyen elsajátíthatók a benne foglalt ismeretek is. A klasszikus betűk, az arányos elosztások szintén az ütemes olvashatóságot szolgálják és a Rejtjel Kiadó kiváló munkáját. A jó szerkesztés dr. Horváth Tibor nevét fémjelzi, a finom, külső megjelenés a szerzők és a kiadó igényességét tükrözik.

Az első rész elméleti alapvetés, az önálló jogágiság főbb szempontjának a speciális szabályozást és a joganyag mennyiségét emeli ki, de foglalkozik

szabályozási metodikai összehasonlítással is.

A büntetés-végrehajtási jogtudomány fogalma és jellege cím alatt értékes tudománytörténeti összefoglalót találhatunk, a bv. jog tudományának történelmi gyökereiről, a jogtudomány mibenlétének alapjairól.

Egyes államok II. világháború utáni büntetés-végrehajtási rendszereire példálózó kitekintés egy-egy végrehajtási kérdés tekintetében színesebbé teszi a közelmúlt történelmi, valamint a jelen Európájának büntetés-végrehajtási jogi képét.

Az érdekes, olvasmányos, sokoldalú bemutatás érdeklődés felkeltő hatású is lehet.

A második rész a legsúlyosabb büntetőjogi szankció, a szabadságvesztés végrehajtása jogi szabályozásának bemutatását tartalmazza. A szabadságelvonással, illetve korlátozással járó harmadik részt követi az egyéb büntető anyagi jogi intézkedések és büntető eljárásjogi kényszerintézkedések végrehajtásának tárgyalása. Egyéni és újszerű csoportosításban, az előbbi körben a kényszergyógykezelés, a kényszergyógyítás, a javítóintézeti nevelés, az előzetes letartóztatás, az őrizet, az ideiglenes kényszergyógykezelés, a szabálysértési elzárás, az idegenrendészeti őrizet végrehajtása ismerhető meg. Újszerűen, részletezett az őrizet egyes formáinak bemutatása, különösképpen a házi őrizetre hívható fel a T. Olvasó figyelme.

A szabadságvesztés fontosságát juttatja kifejezésre, hogy több mint egyharmadát

ennek részletes tárgyalása tartalmazza 10 fő pont alatt. A végrehajtás minden lényeges elemét, szakaszát tárgyalja, figyelemmel annak menetére. A célmeghatározás után a legfontosabb alapelvek tökéletes kiemelése következik, amelyek ismerete nélkülözhetetlen a szabadságvesztés végrehajtásának megértéséhez. A büntetés-végrehajtás rendjének megfogalmazása klasszikus értéket képvisel. A jogi helyzet összefogott, kitűnő rendszerbe foglalt, még tömör szövegében is helyet kapott az Alkotmánybíróság értelmezése, a gyakorlati megoldásokról nem is szólva. Ez jellemző a biztonsági csoportokba sorolásra, és a kényszerítőeszközök alkalmazásáról szóló megelőző részre is. Az elítéltek nevelésének szinte a teljes kidolgozása valósult meg magas színvonalon e tankönyvben, új tudományos értéket is képviselve. Kellően részletes, precíz az elítéltek anyagi ellátására vonatkozó szabályozás leírása. A fogvatartottak egészségügyi ellátása körében többek között szó van még a kábítószer-ellenes stratégiáról, valamint más speciális kategóriák kezeléséről is. A fiatalkorúak szabadságvesztésének kiválóan összefoglalt anyaga után más sajátos kategóriákra vonatkozó eltérő rendelkezésekről is alapos ismertetést kaphatunk, mint a nem magyar állampolgárságú elítéltek szabadságvesztése végrehajtásának eltérő szabályai. S természetesen a szabadítással zárul a szabadságvesztés végrehajtása.

A szabadságelvonással nem járó jogkövetkezmények végrehajtásáról szóló IV. rész mindössze 30 oldalt tesz ki. Tartalmát képezi a közérdekű munka, a pénz fő- és mellékbüntetés, valamint a többi mellékbüntetés, továbbá a megrovás, a próbára bocsátás és elkobzás, a pártfogó

felügyelet és az utógondozás végrehajtása. Az utóbbi nem büntetőjogi sankció, de részét képezi a pártfogó felügyeletnek is, ennél fogva célszerű azt követően tárgyalni.

A büntetés-végrehajtási jog tárgyának ilyen csoportosítása azon alapult, hogy közülük melyek végrehajtása jár szabadságelvonással és melyeké nem. Újfajta csoportosítást jelent az eddigiekhez képest. A büntető anyagi joghoz és eljárási joghoz kapcsolódás oldaláról nézve az előbbi kettőtől távolodást jelent, az önállóság kifejezésre juttatása jogirodalmi érdekességként is értékelhető. A jövő mutathatja meg, hogy ez a csoportosítás tárgy könnyebb tanulhatóságát, megismerhetőségét elősegíti-e vagy azt hátráltatja.

A közérdekű munkára ítélttel szemben elfogatóparancs kibocsátására a könyv megírása után, november elsejétől nyílt lehetőség, arról a megírásakor és a kiadásakor még senkinek nem volt tudomása. Helyeselhetően egy tankönyvnek pedig mindig a hatályos szabályozást kell tartalmaznia, mint ahogy ez is azt tartalmazza, tartalmazta a jogi szabályozás kiadás óta történt megváltozásáig.

Az ötödik rész – saját szóhasználatával – bemutatja a büntetés-végrehajtás jogálmami kontrollrendszerét.

Az alcím pontossága vitatható; büntetés-végrehajtási bíróság hazánkban nincs, hanem bv. bíró van, aki része az egységes magyar bíróságnak, ugyanolyan bíró, mint a többi. A bv. bíró hatásköre a megírás óta bővült (kiutasítás végrehajthatósága). A 304. oldalon a lektori vélemény ellenére egy téves mondat bennmaradt a könyvben. Az 1979. évi Bv. Kódex még az ügyési szót sem tartalmazta a megal-

kötésakor, nemhogy ügyészi felügyeletet. Az ügyész törvényességi felügyelete nem húsz éve „bejártott” volt 1979-ben, hanem már az 1871. évi XXXIII. törvénnyel kapott először törvényi szabályozást hazánkban, azaz ekkor már 108 éves. Viszont tökéletesen fejti ki később a szerző (307. oldalon) e régi történelemben visszanyúló tradícióval rendelkező feladatát az ügyészségnek. A rendszerváltozással nem csökkent, hanem növekedett az ügyészi hatáskör. A javító-nevelő munka végrehajtásának felügyelete soha nem volt rendszeres tevékenysége az ügyészségnek, csak eseti, kis súlyú; helyébe a közérdekű munka büntetés végrehajtása lépett.

A 311. oldalon nem helytálló az, hogy az ügyészségnek a büntetés-végrehajtás törvényessége feletti felügyeleti tevékenysége az 1949-es Alkotmányba annak megalkotásakor került volna be. Az ügyészség büntetés-végrehajtás feletti törvényességi felügyelete az 1989. évi XLVI. törvény rendelkezése folytán került csak az Alkotmányba és nem 1949-ben, hanem a rendszerváltozással, 1989-től nőtt az ügyészi hatáskör. Az Alkotmányban szereplő ezt a mondatot az 1997: LIX. törvény a 11. §-ával újból megállapította, fenntartotta a jogállami követelményeknek és a nemzetközi elvárásoknak megfelelően. A 313. oldalon már törvény és LÜ utasítás által hatályon kívül helyezett jogkört tartalmaz a könyv az ügyészség te-

kintetében. Nem havonta egyszer, hanem kétszer tart ellenőrzést az ügyész. Helyesebb lett volna a hatályos ügyészi törvény szövegét ismertetni, figyelemmel arra is, hogy teljesen megváltozott a törvény végrehajtását szolgáló LÜ utasítás is azóta. Erről azonban a szerző az írásakor nem tudhatott. Az Alkotmány szövegtörténetével, valamint a Bv. Kódex 1979. évi szövegének ismertetésével kapcsolatos történelmi tévedést tartalmazó mondat könnyen korrigálható a második kiadásnál. Sajnálom, hogy e pár oldalnál nem voltak figyelemmel a lektorra. Nem feltételezem, hogy szándékosan. Aki e sorokat értő módon olvassa, biztosan szóvá teszi. A második kiadásnál, továbbá az előadások és a hivatkozások alkalmával ezért mindenképpen indokolt ezeknek a korrigálása. Mentségére szolgál az e részt írónak, hogy nem ezen a területen dolgozik.

Összességében – az alig több mint 20 oldalt képező – ötödik részben bennhagyott egy-két téves mondat – mondatrész nem ronthatja le a mű szakmai nagyszerűségét, a felsőoktatásban már betöltött és betölthető komoly szerepét. Egyre több ilyen sikeres írást kívánok valamennyi szerzőjének, jobb együttműködést a lektorral, hogy az alkotás ragyogását még kis felhőcske se zavarja. Aki e szerzői munkaközösség – akiknek szakmaszeretete, elhivatottsága, lelkesedése közismert – könyvét olvassa, csalódás nem éri.

Dr. Vóko György